

Rezultati OECD-ova istraživanja TALIS 2018 provedenog u Republici Hrvatskoj

Teaching and Learning International Survey (TALIS), odnosno *Međunarodno istraživanje učenja i poučavanja* provodi se u zemljama članicama *Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj* (OECD) i partnerskim zemljama u petogodišnjim ciklusima. Prvo TALIS istraživanje provedeno je 2008. godine u sklopu ciklusa TALIS 2008, a Republika Hrvatska priključila se drugom ciklusu istraživanja (TALIS 2013).

U istraživanju TALIS 2018 ukupno je sudjelovalo više od **240 000 učitelja i nastavnika** te **13 000 ravnatelja** iz **48 zemalja**. U Hrvatskoj je u istraživanju sudjelovalo 3358 učitelja predmetne nastave u osnovnoj školi, 2661 srednjoškolskih nastavnika te 188 osnovnoškolskih i 145 srednjoškolskih ravnatelja.

U nastavku slijedi kratki pregled drugog dijela rezultata, a detaljnije analize i rezultati istraživanja dostupni su na mrežnim stranicama Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (<https://www.ncvvo.hr/medunarodna-istrazivanja/talis/>) i OECD-ovim mrežnim stranicama (<http://www.oecd.org/education/talis/>).

REZULTATI

U Hrvatskoj je 91% učitelja i 92% nastavnika zaposleno na neodređeno vrijeme, nešto manje od 6% učitelja i 3,5% nastavnika ima ugovor o radu na određeno vrijeme na barem godinu dana ili više, a ostatak učitelja (3,5%) i nastavnika (4%) ima ugovore o radu na vremenski period manji od godinu dana. U Hrvatskoj 9% učitelja i 6% nastavnika radi 71%-90% punog radnog vremena, 3% učitelja i 4% nastavnika radi manje od 50% punog radnog vremena, dok 7% učitelja i 6% nastavnika radi 50%-70% punog radnog vremena, što odgovara prosjeku svih zemalja sudionica (7%). Puno radno vrijeme u Hrvatskoj ima 82% učitelja i 84% nastavnika, što je otprilike 3% više od prosjeka.

Rad na nepuno radno vrijeme puno je rjeđi za ravnatelje nego za učitelje i nastavnike. U Hrvatskoj puno radno vrijeme imaju svi ravnatelji osnovnih i srednjih škola (100%), a slična je situacija u većini zemalja.

Oko 98% hrvatskih učitelja smatra da ima kontrolu nad odabirom nastavnih metoda i vrednovanjem učenika, 93% njih da ima kontrolu nad discipliniranjem učenika (92% u SŠ), 94% njih da ima kontrolu nad odabirom količine domaće zadaće (93% u SŠ) te 83% njih da ima kontrolu nad odabirom nastavnih sadržaja (85% u SŠ).

U Hrvatskoj, kao i u prosjeku zemalja sudionica, za zadaće vezane za kadrovanje i školske politike poput disciplinskih mjera uglavnom su odgovorni ravnatelji. Hrvatski ravnatelji imaju malu odgovornost za određivanje plaća učitelja i nastavnika, no više od tri četvrtine njih izjavljuje da imaju značajnu odgovornost za alokaciju financijskih sredstava unutar škole. Za razliku od prosjeka svih zemalja sudionica, hrvatski ravnatelji ne iskazuju veliku odgovornost u području poučavanja s obzirom na to da samo 11% osnovnoškolskih i 17% srednjoškolskih ravnatelja izjavljuje da imaju odgovornost za odabir predmeta koji će se učiti u školi, 13% osnovnoškolskih i 24% srednjoškolskih ravnatelja izjavljuje da odlučuju o nastavnim sadržajima te 28% osnovnoškolskih i 35% srednjoškolskih ravnatelja da odlučuju o odabiru nastavnih materijala.

U Hrvatskoj se gotovo svi ravnatelji osnovnih škola slažu da uživaju raditi u svojoj školi (94%), da su zadovoljni svojim poslom (95%), da bi preporučili svoju školu kao dobro mjesto za rad (99%) te da su zadovoljni vlastitim radom u školi (98%). Tri četvrtine ravnatelja u Hrvatskoj slaže se da njihov posao ima više prednosti nego nedostataka (OŠ 72%, SŠ, 74%), velika većina njih ponovno bi odabrala tu

funkciju (OŠ 90%, SŠ 85%), petina ili manje njih pita se jesu li mogli odabrati neko drugo zanimanje (OŠ 22%, SŠ 16%), dok mali udio njih žali zbog svoje odluke da postanu ravnatelji (OŠ 4%, SŠ 6%).

Dok se učitelji i nastavnici u malim udjelima od 9% slažu da je učiteljsko zanimanje cijenjeno u društvu, udio ravnatelja osnovnih i srednjih škola tek je neznatno veći te iznosi 11%.

U zemljama sudionicama, gledajući prosječno, tek manji udio učitelja (5%) radi u školama u kojima se nikad ne provodi formalna evaluacija učitelja. Taj je udio u Hrvatskoj još i manji: tek 4% osnovnoškolskih učitelja i samo 1% srednjoškolskih nastavnika nikada nije formalno evaluirano. Evaluaciju učitelja u Hrvatskoj i zemljama sudionicama, gledajući prosječno, najčešće provode ravnatelji, zatim ostali članovi školskog upravljačkog tima te dodijeljeni mentori.

Povratne informacije o svom radu u Hrvatskoj prima 95% učitelja i nastavnika, a slična je situacija i u većini drugih zemalja. Učitelji i nastavnici u Hrvatskoj u najvećoj mjeri povratne informacije dobivaju od ravnatelja škole ili članova tima za upravljanje školom (OŠ 87; SŠ 89%). Više od polovine učitelja u zemljama sudionicama (57%), gledajući prosječno, povratne informacije prima i od svojih školskih kolega. U Hrvatskoj povratne informacije od svojih kolega prima nešto manji udio osnovnoškolskih učitelja (38%) i srednjoškolskih nastavnika (48%).

Najrjeđe korišteni oblici suradnje među učiteljima i nastavnicima u svim zemljama, pa tako i u Hrvatskoj jesu timska nastava u istom razredu što nikada ne čini 60% učitelja i 66% nastavnika (TALIS prosjek iznosi 40%), promatranje i evaluacija rada drugih nastavnika što nikada ne čini 71% učitelja i 54% nastavnika (TALIS prosjek iznosi 37%) te sudjelovanje u aktivnostima organiziranim zajedno s različitim razredima i dobnim skupinama što nikad ne čini 13% učitelja i 24% nastavnika (TALIS prosjek iznosi 20%).

Hrvatski učitelji u najmanjem udjelu sudjeluju u timskom poučavanju najmanje jedanput mjesečno (2%). Kao što je slučaj i s timskim poučavanjem, od svih zemalja sudionica Hrvatska bilježi najmanji udio učitelja koji sudjeluju u kolegijalnom opažanju. To na mjesečnoj bazi čini tek oko 2% osnovnoškolskih učitelja i 4% srednjoškolskih nastavnika.

Većina ravnatelja u zemljama sudionicama, među kojima je i Hrvatska, slaže se da se u njihovim školama učitelji mogu osloniti jedni na druge. U Hrvatskoj se s tom tvrdnjom slaže 93% osnovnoškolskih i 97% srednjoškolskih ravnatelja. S tom se tvrdnjom slaže i velika većina učitelja, iako u nešto manjim udjelima: prosjek zemalja sudionica iznosi 88,5%, dok u Hrvatskoj to smatra 83% osnovnoškolskih učitelja i 77% srednjoškolskih nastavnika.

Udio učitelja i nastavnika koji smatraju da su pod velikim stresom u Hrvatskoj iznosi 7% za osnovnoškolske učitelje i 8% za srednjoškolske nastavnike, što je upola manje u odnosu na prosjek svih zemalja sudionica. Također, nešto veći udio osnovnoškolskih učitelja (16%) i srednjoškolskih nastavnika (19%) u Hrvatskoj uopće ne osjeća stres na poslu, što je nešto veći udio u odnosu na prosjek svih zemalja sudionica. Najveći udio učitelja i nastavnika u Hrvatskoj, a ista je situacija i u prosjeku svih zemalja sudionica, osjeća stres samo u određenoj mjeri. Hrvatska je jedna od 32 zemlje sudionice u kojima se pod velikim stresom na poslu među učiteljima nalazi statistički značajno veći udio žena (8%) nego muškaraca (5%).

U zemljama sudionicama, gledajući prosječno, relativno mali udio učitelja smatra da im posao utječe na njihovo mentalno (7%) i fizičko (6%) zdravlje u velikoj mjeri. U Hrvatskoj su ti udjeli čak i manji: po 3% osnovnoškolskih učitelja i 4% srednjoškolskih nastavnika smatra da im posao u velikoj mjeri negativno utječe na mentalno i tjelesno zdravlje. Uz indikatore o zdravlju, oko 8% učitelja u zemljama sudionicama u prosjeku smatra da im posao ne ostavlja nimalo vremena za privatni život. U Hrvatskoj su ti udjeli upola manji: 3% osnovnoškolskih učitelja i 4% srednjoškolskih nastavnika izvješćuje da zbog posla nemaju nimalo vremena za privatni život.

Hrvatski učitelji i nastavnici smatraju da im najveći izvor stresa predstavlja prevelika količina administrativnih poslova (60% OŠ i 50% SŠ). Drugi najčešći izvor stresa hrvatskim učiteljima i nastavnicima predstavlja odgovornost za uspjeh učenika: više od polovice učitelja i nastavnika (OŠ 56% i SŠ 51%) smatra da im to uzrokuje stres u velikoj ili priličnoj mjeri.

Najveći izvor stresa za ravnatelje predstavlja također prevelika količina administrativnih poslova. Čak 85% ravnatelja osnovnih i 77% ravnatelja srednjih škola u Hrvatskoj izjavljuje da im to uzrokuje stres u priličnoj ili velikoj mjeri. Taj je udio u prosjeku svih zemalja sudionica nešto niži (65,5%). Najmanji izvor stresa za ravnatelje osnovnih škola u Hrvatskoj predstavlja zastrašivanje ili verbalno vrijeđanje od strane učenika (4%), iako je taj izvor stresa nešto češći u srednjim školama (19%).

Također, istražen je odnos između stresa i želje za napuštanjem posla u sljedećih 5 godina. U Hrvatskoj donošenje odluke o napuštanju posla učitelja u većoj mjeri ovisi o zadovoljstvu poslom i učinkovitom profesionalnom razvoju nego o stresu na radnom mjestu.

U Zagrebu, 23. ožujka 2020.